

**VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO PRAVDE
DIREKTORAT ZA PRAVOSUĐE**

Gospođa Zorka Robović, samostalna savjetnica

Podgorica, 13. 12. 2022.

Predmet: Predlozi i sugestije na Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći

Poštovana gospođo Robović,

na osnovu objavljenog Javnog poziva za dostavljanje predloga, sugestija i komentara na predlog Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, Akcija za ljudska prava (HRA) dostavlja dva predloga za dopune članova Nacrta.

Veoma smo zadovoljni i ohrabreni činjenicom da su neki od naših predloga već prihvaćeni u tekstu Nacrta.

U nadi da će i ostali naši predlozi biti ozbiljno razmotreni, srdačno Vas pozdravljam.

S poštovanjem,

Tea Gorjanc Prelević,
izvršna direktorica NVO Akcija za ljudska prava

Predlog I

Član 4

U članu 13 stav 1 poslije tačke 4 dodaju se tri nove tačke koje glase:

- „4a) žrtve mučenja ili zlostavljanja i drugog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja;
- 4b) djeteta kao žrtva krivičnih djela protiv polne slobode;
- 4c) djeteta koje je pokrenulo postupak za zaštitu prava djeteta, u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju porodični odnosi;“

Poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Lice iz člana 13 stav 1 tač. 4, 4a, 4b i 4c ovog zakona ima pravo na besplatnu pravnu pomoć i u vezanim postupcima, u skladu sa zakonima kojima se uređuju porodični i obligacioni odnosi, nakon što pravosnažnom odlukom suda bude utvrđeno da je žrtva nasilja u porodici, mučenja ili zlostavljanja i drugog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, odnosno krivičnih djela protiv polne slobode.“

Predlog dopune:

U članu 13 poslije tačke 4c) dodaje se nova tačka koja glasi:

“4d) srodnici osobe koja je nestala kao posljedica oružanog sukoba ili kršenja ljudskih prava;“

Izmijenjen član sada glasi:

Lice iz člana 12 ovog zakona ima pravo na besplatnu pravnu pomoć, ako je:

- 1) korisnik materijalnog obezbjeđenja porodice u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita;
- 2) djeteta bez roditeljskog staranja;
- 3) lice sa invaliditetom;
- 4) žrtva krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovine ljudima, kao i žrtva nasilja u porodici u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita od nasilja u porodici;

- 4a) žrtve mučenja ili zlostavljanja i drugog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja;
- 4b) dijete kao žrtva krivičnih djela protiv polne slobode;
- 4c) dijete koje je pokrenulo postupak za zaštitu prava djeteta, u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju porodični odnos;
- 4d) srodnici osobe koja je nestala kao posljedica oružanog sukoba ili kršenja ljudskih prava;**
- 5) lice slabog imovnog stanja.

Lice iz člana 13 stav 1 tač. 4, 4a, 4b i 4c ovog zakona ima pravo na besplatnu pravnu pomoć i u vezanim postupcima, u skladu sa zakonima kojima se uređuju porodični i obligacioni odnosi, nakon što pravosnažnom odlukom suda bude utvrđeno da je žrtva nasilja u porodici, mučenja ili zlostavljanja i drugog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, odnosno krivičnih djela protiv polne slobode.

Obrazloženje:

Dopuna člana 4 Nacrta zakona je neophodna jer srodnici osoba koje su nestale kao posljedica oružanog sukoba ili kršenja ljudskih prava, nijesu prepoznati kao lica kojima bi takođe trebalo obezbijediti besplatnu pravnu pomoć u skladu sa preporukama Komisije za prinudne nestanke UN, upućenim Crnoj Gori 2018. godine.¹

Predlog II

Član 11

U članu 30 poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Besplatnu pravnu pomoć u postupcima iz člana 13 stav 1 tač. 4, 4b i 4c ovog zakona, po pravilu, mogu pružati samo advokati sa posebnim znanjima iz oblasti zaštite od nasilja u porodici, odnosno iz oblasti zaštite prava djeteta, sa najmanje tri godine radnog iskustva u advokaturi, sa spiska Advokatske komore, sastavljenog prema mjesnoj nadležnosti osnovnih sudova.“

U stavu 3 riječi: “stava 1“ zamijenjuju se riječima: „st. 1 i 2“.

¹ Report of the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances, UN General Assembly, 10. 9. 2018, para. 31: “The WGEID recommends that a category of *relative of missing person* is included in Article 12 of the Law on Free Legal Aid”.

Predlog dopune

Posle stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Besplatnu pravnu pomoć u vidu sastavljanja pismena o upravnim stvarima, zastupanja oštećenog u krivičnim postupcima u skladu sa zakonom i podnošenja žalbi Ustavnom sudu pružaju i nevladine organizacije koje se bave ljudskim pravima, sindikati, univerzitetske pravne klinike i drugi subjekti koji imaju potrebnu stručnost.”

Stavovi 2, 3, 4 i 5 postaju stavovi 3,4,5 i 6, pa se u skladu sa tim u stavu 4 riječi “iz st. 1 i 2” mijenjaju u riječi “iz st. 1 i 3”.

Izmjenjen član sada glasi:

Besplatnu pravnu pomoć pružaju advokati po redoslijedu sa spiska Advokatske komore Crne Gore (u daljem tekstu: Advokatska komora) koji je, uz prethodnu saglasnost advokata, sastavljen prema mjesnoj nadležnosti osnovnih sudova.

Besplatnu pravnu pomoć u vidu sastavljanja pismena o upravnim stvarima, zastupanja oštećenog u krivičnim postupcima u skladu sa zakonom i podnošenja žalbi Ustavnom sudu pružaju i nevladine organizacije koje se bave ljudskim pravima, sindikati, univerzitetske pravne klinike i drugi subjekti koji imaju potrebnu stručnost.

Besplatnu pravnu pomoć u postupcima iz člana 13 stav 1 tač. 4, 4b i 4c ovog zakona, po pravilu, mogu pružati samo advokati sa posebnim znanjima iz oblasti zaštite od nasilja u porodici, odnosno iz oblasti zaštite prava djeteta, sa najmanje tri godine radnog iskustva u advokaturi, sa spiska Advokatske komore, sastavljenog prema mjesnoj nadležnosti osnovnih sudova.

Advokatska komora spisak iz **st. 1 i 3** ovog člana dostavlja Službi.

Izuzetno, besplatnu pravnu pomoć mogu pružati i advokati mimo mjesne nadležnosti osnovnog suda, ukoliko za to postoje opravdani razlozi koji moraju biti obrazloženi.

Advokat može odbiti pružanje besplatne pravne pomoći, u skladu sa zakonom kojim se uređuje advokatura.

Obrazloženje:

U skladu sa preporukom CAT iz 2022. godine,² da se nevladinim organizacijama i drugim odgovarajućim subjektima omogući da budu pružaoci besplatne pravne pomoći, a u skladu sa procesnim zakonima, predlažemo da ova pomoć obuhvata podnošenje pismena u upravnim stvarima³, zastupanja oštećenog u krivičnim postupcima u skladu sa zakonom⁴, i podnošenja žalbi Ustavnom sudu.⁵ Predlog je ograničen na predložene radnje, jer branilac u krivičnom postupku može biti samo advokat,⁶ dok se u parnici za punomoćnika može postaviti samo kvalifikovani punomoćnik, tačnije advokat ili osoba sa položenim pravosudnim ispitom.⁷

Ovakvo rješenje sadrži Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći Republike Hrvatske.⁸

² Zaključna zapažanja trećeg periodičnog izvještaja za Crnu Goru, Komitet protiv torture Ujedinjenih nacija, 10. maj 2022. godine, tačka 11.

³ Član 56 stav 1 Zakona o upravnom postupku dozvoljava da stranka, odnosno njen zakonski zastupnik može odrediti advokata ili **neko drugo poslovno sposobno lice** da je zastupa u postupku kao njen punomoćnik, osim u radnjama u kojima je potrebno da sama stranka daje izjave, dostupno na: <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakon-o-opstem-upravnom-postupku.html>

⁴ Član 58 stav 6 Zakona o krivičnom postupku: „Kad se krivični postupak vodi za krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora preko tri godine, a oštećeni prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove zastupanja, na njegov zahtjev može mu se postaviti **punomoćnik** ako je zastupanje oštećenog od strane punomoćnika u interesu pravičnosti. Ako je oštećeni maloljetno lice, sud će u toku cijelog krivičnog postupka po službenoj dužnosti cijeniti da li je potrebno da mu se postavi punomoćnik, dostupno na: <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakonik-o-krivicnom-postupku.html>

⁵ Član 68 Zakon o Ustavnom sudu, Ustavnu žalbu može podnijeti svako fizičko i pravno lice, organizacija, naselje, grupa lica i drugi oblici organizovanja koji nemaju svojstvo pravnog lica, ako smatraju da im je povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčeni Ustavom, pojedinačnim aktom, radnjom ili nepostupanjem državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja

⁶ Član 66 stav 3 Zakonika o krivičnom postupku “ Za branioca se može uzeti samo advokat.”

⁷ Član 168 Zakona o parničnom postupku: “Kada stranka prema svom opštem imovnom stanju nije u mogućnosti da snosi troškove kvalifikovanog punomoćnika, prvostepeni sud će na njen zahtjev da odredi da je zastupa punomoćnik, ako je to nužno radi zaštite opravdanog interesa stranke. Stranka kojoj je postavljen punomoćnik oslobađa se od plaćanja stvarnih izdataka i nagrade postavljenom punomoćniku.

Za punomoćnika se postavlja kvalifikovani punomoćnik, koga imenuje predsjednik prvostepenog suda.”

⁸ Član 6 Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Republike Hrvatske, NN 143/13, 98/19 od 1. 1. 2020, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/286/Zakon-o-besplatnoj-pravnoj-pomoći>